

Klemencsics Andrea:
Legfelsőbb Bíróság elnökei Strasbourgban, avagy a 6. cikk mindenkit érint

Az Emberi Jogok Európai Bírósága 2014. május 20. napján a Baka kontra Magyarország ügyben¹ elmarasztalta hazánkat az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikk 1) bekezdésének és a 10. cikknek, azaz a tisztességes tárgyaláshoz való jognak és a véleménynyilvánítás szabadságának megsértése okán.

Magyarország az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikkét 1959-2013 között a Bíróság statisztikája² szerint mindösszesen 11 alkalommal sértette meg, ami a többi állam jogsértésével összehasonlítva átlagosnak mondható. Egyedül Törökország kirívó 224 elmarasztalással, utána következik Ausztria 34 míg Franciaország 30 esettel. Magyarország esetében a 10. cikk megsértése a hivatalos statisztika³ szerint az összes elmarasztalás 2%-át teszi ki, ami a többi országhoz viszonyítva elenyésző. A 6. cikkel kapcsolatos magyar statisztikáról pedig már korábbi cikkünkben⁴ beszámoltunk.

Baka András kérelmező a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) elnöki mandátumának idő előtti megfosztását sérelmezte, amelyhez a kérelem szerint a véleményének és álláspontjának nyilvánosságra hozatala vezetett. Az ügy érdekessége, hogy az Egyezmény 36. cikke alapján a Bíróság engedélyezte, hogy az eljárásban a Magyar Helsinki Bizottság, Társaság a Szabadságjogokért, Eötvös Károly Intézet és a Lengyel Helsinki Alapítvány az Emberi Jogokért az eljárásban harmadik beavatkozó félként részt vegyenek. Az ügy másik érdekessége, hogy Sajó András magyar bíró nem vett részt az eljárásban, tekintettel arra azonban, hogy a nemzeti bíró akadályoztatása esetén a kormánynak lehetősége van ad hoc bíró kijelölésére, a magyar kormány Helena Jäderblom svéd bírót választotta a státuszra.

Az ügy körülményei:

A kérelmező 1991-2008 között az Emberi Jogok Európai Bíróságának bírója volt, később pedig az 55/2009. (VI. 24.) OGY határozattal megválasztották a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnökévé 6 éves mandátumra, tehát 2015-ig szóló időszakra. A Legfelsőbb Bíróság, illetőleg az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökeként négy ügyben folyamatosan fogalmazott meg bírálatot. Elsőként bírálta, hogy a legfőbb ügyész kiemelt ügyben bíróságot választhasson, másodikként a bírók nyugdíj korhatárának 70 évről 62 évre történő megváltoztatását kifogásolta, harmadrészt a Büntetőeljárás törvénykönyv módosítását, amely szerint bírói döntés nélkül a személyek az eddigi 72 óra helyett 120 óráig tarthatóak fogva illetőleg a legnagyobb és legerőteljesebb ellenvetést a bírósági rendszer teljes átalakítása ellen, nevezetesen a bíróságokról illetőleg a

¹ *Baka v. Hungary* No. 20261/12 (20 May 2014).

² Elérhető: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2013_ENG.pdf (Letöltve: 2014.11.07).

³ Elérhető: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2010_ENG.pdf (Letöltve: 2014.11.07), 4. o.

⁴ Klemencsics Andrea: *Vállásszabadság és az eljárások ésszerű idő követelményének megsértése, avagy mi minden történt a hetekben Strasbourgban?* Ld. jelenlegi lapszámunkban.

bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényjavaslattal kapcsolatban fogalmazott meg.

Az Alaptörvény hatályba lépését követően a Legfelsőbb Bíróságot átnevezték Kúriára – a régi történelmi nevére – amellyel egyidejűleg 2012. január 1. napján megszűnt a kérelmező mandátuma, 3 és fél évvel korábban a kitűzöttnél.

Megjegyezendő, hogy az igazságszolgáltatást érintő intézkedések miatt az Európai Bizottság is eljárást kezdeményezett Magyarország ellen, amelynek eredményeként megállapították, hogy a magyar szabályozás ellentétes az uniós joggal, így további intézkedés megtétele szükséges. Végül a Bizottság 2012. július 7. napján keresetet nyújtott be az Európai Unió Bíróságához, tekintettel arra, hogy a magyar szabályozást ellentétesnek találta a 2000/78/EK irányelvvel.⁵ Az Európai Unió Bírósága végül elmarasztalta Magyarországot az igazságszolgáltatást érintő reformok miatt. Ugyanezen évben pedig a nyugdíjkorhatár leszállítása miatt 105 bíró az EJEB-hez kérelmet nyújtott be Magyarország ellen.

Vizsgált szabályok:

A strasbourgi Bíróság az 1949-es Alkotmánynak a Legfelsőbb Bíróságra vonatkozó 48. és 49. §-át vizsgálta a bíróságok szervezetéről és működéséről szóló 1997. évi LXVI. és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvényekkel összhangban.

Továbbá vizsgálata alá vonta az Alkotmánybíróság 33/2012. (VII.17.) AB határozatát, amelyben alkotmányellenesnek minősítette és ezért megsemmisítette a bírákra vonatkozó kötelező nyugdíjkorhatárt a bírói függetlenség követelményének fényében. A másik vizsgált alkotmánybírósági döntés a IV/2309/2012 számú, amelyben az Alkotmánybíróság elutasította a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettesének alkotmányjogi panaszát, amelyben az Alaptörvény hatálybalépésével tisztségének megszűnését sérelmezte.

A hazai jogszabályok és döntések mellett figyelembe vette az alkotmányjogászokból álló, Európa Tanács konzultatív szervének azaz a Velencei Bizottságnak a véleményét továbbá az Európa Tanács ember jogi biztosának és a Parlamenti Közgyűlésnek az állásfoglalását is. Továbbá a vizsgált releváns nemzetközi dokumentumok között szerepelt a hetedik ENSZ Büntetőeljárásügyi és Elkövetők kezelésével foglalkozó Milánóban tartott kongresszus bírói függetlenségről szóló dokumentumai illetőleg még figyelembe vette az Amerika-közi Ember Jogi Bíróság ítélezési gyakorlatát is.

Bíróság döntése:

A strasbourgi Bíróság először azt vizsgálta meg, hogy köztisztviselő és állam közötti jogvitában jelen esetben a 6. § 1) bekezdése alkalmazható-e. Ennek vizsgálatához a

⁵ A Tanács 2000. november 27-i 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról.

Vilho Eskelinen és mások kontra Finnország ügyet⁶ vette alapul, amely szerint 6. § 1) bekezdés akkor alkalmazható, ha a hatékony bírósági felülvizsgálat nem biztosított. Mivel jelen esetben a kérelmező számára sem a rendes bírósági út, sem pedig az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetősége nem volt biztosítva, strasbourgi Bíróság megállapította jelen cikk sérelmét.

A 10. cikk megsértésével kapcsolatban a strasbourgi Bíróság megállapította, hogy a kérelmező megbízatásának idő előtti megszüntetése ellenreakció volt a kérelmező által nyilvánosan kifejtett kritikákkal és nézetekkel szemben, amelyet az igazságügyi reformok kapcsán megfogalmazott. Ez azonban beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába, tekintettel arra, hogy a kérelmezőnek a Legfelsőbb Bíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökeként nem csak joga, hanem kötelessége is volt véleményt nyilvánítani.

A Bíróság egyhangú döntése szerint a 6. cikk 1) bekezdés és a 10. cikk tekintetében Magyarország megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezményét.

A strasbourgi Bíróság döntésében hivatkozott a Harabin kontra Szlovákia⁷ ügyre, amelyben Stefan Harabin, a szlovák Legfelsőbb Bíróság elnöke perelte a szlovák államot, mivel fegyelmi büntetést kapott és fizetésének 70%-át megvonták, tekintettel arra, hogy a pénzügyminisztérium embereinek nem tette lehetővé a Legfelsőbb Bíróság könyvelésének és gazdálkodásának áttekintését.

A Harabin és a Baka ügy érdekessége, hogy strasbourgi Bíróság mindegyik esetben azért állapította meg az Egyezmény 6. cikk 1) bekezdésének a sérelmét, mert a tagállamok nem biztosították a Legfelsőbb Bíróság elnökei számára a megfelelő és hatékony bírósági eljárást. Azonban maga a tagállam belső eljárását és a köztisztviselőkre vonatkozó szabályozását egyik esetben sem vizsgálta.

⁶ *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* No. 63235/00 (19 April 2007).

⁷ *Harabin v. Slovakia* No. 58688/11 (20 November 2012).